

ARGO

DANIELA ŠAFRÁNKOVÁ

Fína

ROMÁN Z PRAHY DEVADESÁTÝCH LET

DANIELA ŠAFRÁNKOVÁ

Fina

ROMÁN Z PRAHY DEVADESÁTÝCH LET

ARGO

PROLOG

V lokále bylo příšerně zakouřeno. Kdyby si nepřípadala trapně, přetáhla by si přes obličej kapesník. Puberťáci na druhé straně stolu se nemístně zalýkali smíchem. O něco starší týpek bušil v rohu do starého piána. Nebylo naladěné, ale nezdálo se, že by to v tom pivním shonu někomu vadilo.

Seděla na poslední volné rozvrzané židli, venku za oknem počínající temnota. Přemýšlela, jak dál. Prsatá číšnice v černých šponovkách ani plešatý číšník si Lisy nevšíмали. Pokaždé, když kolem ní procházeli, snažila se na ně mávnout, nenápadně kývnout, pohodit hlavou. Když už to téměř vzdala, přistála před ní veliká orosená sklenice, jen tak, bez objednávky. Tekutý jantar. Lisa opatrně upila. Hořkost jí pokrivila ústa. Tohle že je pivo? Samá bílá, jako nějaká našlehaná polárka! Kluci odnaproti ji poťouchle pozorovali. Seděli v na pohled olezlých, ale nejspíš nesmírně pohodlných ušácích.

Předstírala nezájem. Pomalu klouzala očima po prvorepublikových fotografiích na zdech. Byly zavěšené jedna vedle druhé v podobných rámečcích,

každá naprosto jiná, z jiného bytu, z jiné domácnosti, s odlišným příběhem, stejně jako veškeré vybavení téhle nálevny. Židle, stoly, křesla. Bloudila dál po začouzených stěnách, hledala tu svoji. Někde tu mezi nimi může klidně být. Zastavila se na velikém obraze ženské hlavy nad barem. Místo vlasů klubko roztančených hádků. Medúza. Je tady. V Praze. Dorazila. Co dál? Tady se má setkat s Jimmym. Ale jak ho najde? Podle čeho ho pozná? Snad by se měla někoho zeptat. Ale koho?

Dívala se po osazenstvu lokálu, jestli tu náhodu nezahledne nějakého Američana. Všichni vypadali dost umolousaní, ne přímo špinaví, ale tak trochu zašlí, pokrytí komunistickou patinou. Chvíli si nerozhodně pohrávala s pokličkou omlácené cukřenky na stole, pak s pobryndaným pivním táckem a nakonec s knoflíkem zásuvky stolu. Zničehonic knoflík povolil a zásuvka se Lise vyvalila do klína.

No to je konec! Měla jsem zůstat doma! Co tady vůbec dělám? zakřičela by nejraději na celý sál. Zásuvka byla kupodivu prázdná. Na jejím úplném dně jen malý, bílý papírek s telefonním číslem. ZAVOLEJ! stálo na něm. Lisa nevěřičně zírala do prázdná zásuvky, trvalo jí celou věčnost, než opět nabrala dech. Rychle ji zašoupla zpátky na své místo a nervózně se rozhlédla kolem sebe.

Nezdálo se, že tuhle její epizodu vůbec někdo zaznamenal. Postrašená ve spěchu párkrát upila piva, obalila si krk šálou, sebrala kabát. Přijde jin-

dy, dopoledne, uprostřed dne, až tu bude prázdno, a zeptá se číšníka. Prohlédne si v klidu obrázky, slibovala si. Na stole nechala hromádku mincí, jí stále ještě neznámých.

1.

Čtvrtek, červenec 1938 *Ve čtvrtek jsem byla s Rudou v bio. Volal mi ten den do šití a prosil mě, abych koupila lístky. Sehnala jsem je do Kapitolu na Ducháček to zařídí. Na schůzku jsem přišla dřív než on. Omlouval se mi, že byl odpoledne na loďce a nestihl to dříve. Nebyl nijak zvlášť hezky oblečený, ale to mi nevadilo. Nejdříve jsme seděli v biu jen tak, pak mě držel za ruku a hladil ji. Bylo mi při tom nějak divně, vždyť to bylo poprvé, co jsem byla s chlapcem sama. Film byl dobrý, Vlasta Burian byl moc legrační. Večer mě šel doprovodit domů, pak jsme ještě stáli před domem až do jedenácti hodin. Přemlouval mě, abych s ním jela v neděli na loďku, ale rozmluvila jsem mu to. Chtěl, abych mu zavolala. Řekla jsem, ať zavolá on. Nyní je to již týden, a ještě se neozval! Což když už se nepřihlásí? Jsem trochu zklamaná, ale možná je to tak lepší.*

Úterý, červenec 1938 *Včera jsem neměla čas psát. Do postele jsem šla až o půl dvanácté. Dozvěděla jsem se na úřadu práce, že můžu zůstat v Praze*

a šít. Budu bydlet u tety Máři. Včera jsem dostala od Rudolfa ty slibované čokoládové bonbony, bylo jich skoro jedno kilo. Nic za ně nechtěl. Nakonec jsem mu dala padesát korun, určitě by stály více, kdyby se vůbec daly sehnat. On je má z obchodu. Jsou velmi dobré, krémové. Naši schůzku jsem si představovala trochu jinak, přesto jsem spokojená. Ačkoliv byl jen všedně oblečen, líbil se mi.

Neděle, červenec 1938 *Ač mám práce, že nevím, se kterou dříve začít, rozhodla jsem se napsat zase jednou pár řádek. Jsem sama doma. Teta odjela sbírat borůvky. Na plotně se mi vaří guláš za hlasi-tého bublání a venku prší. Žádný paprsek, který by osvětlil šedý běh mého mládí. Ach, je mi tak truchlivě! Vždyť každý den vstávám s novou nadějí, že snad dnes přijde někdo, kdo změní můj jednotvárný život. Předminulou neděli jsme byly v Komorním divadle. Týden předtím jsem byla doma. Když jsem se vracela zpět do Prahy, seděla jsem vedle mladého pána. Byl velice slušný. Hned mi dal kufr nahoru, posléze mi nabídl třešně. Byl mi skutečně moc sympatický. Když jsme přijeli do Prahy, nesl mi kufr až před nádraží a tam se se mnou rozloučil. Bohužel byl asi již zadáný.*

Zdalipak se s ním ještě setkám?

„Prodáme prostě chatu v Laguně,“ slyšela Jeffův hlas jako ze sna. Vždycky tak sebejistý.

„Ale to přece nemyslíš vážně!“ ohradila se okamžitě. „Ten dům nemůžeme prodat!“

Křečovitě se na ni usmál. „A jak jinak asi myslíš, že za tu svatbu zaplatíme? Druhou hypotéku na barák už nám nikdo nedá. Navíc musíme něco nechat pro Johna, za chvíli půjde na univerzitu.“ Přistoupil k ní. Vyčkával. „Nikdo tam přece už dávno nebydlí, a my tam ostatně už vůbec nejezdíme. Ani spolu, ani každý sám. Pronajmout jsi ho nikdy nedovolila. Sedí tam prázdně, hnije, rozežírá ho sůl a termity, a nás to stojí jenom peníze.“

Odmlčel se. Věděla, že má pravdu, ale nechtěla se vzdát. Vztek a lítost jí zacpávaly ústa. Neříkala nic. Pod jídelním stolem tiše zatínala pěsti.

„Jiný řešení si neumím představit,“ usmíval se slovy. Věděl, jak moc ji to bolí. „Čtyři auta, pojistka na ně, zdravotní pojištění pro nás všechny, zubaře pro děti, sportovní kluby. Já to zkrátka ze svého platu všechno utáhnout nemůžu. A tvoje Fína už taky dávno ne.“

„Tak půjdu do práce,“ zajíkla se. Začal se nepokrytě smát. Smál se ještě u druhého hrnku kávy, který si s grácií v kuchyni nalil.

Lisa pracovat nemusela. Jako jediné dítě dostávala rentu od otce, když ještě vedl firmu, a i potom, když už ji šikovně prodal. Chodila na dobré školy, studovala jen to, co ji bavilo. Dělala jen to, co jí dělalo dobře. Koneckonců, vzala si i přes všechny překážky muže, kterého chtěla. Co na tom dnes záleželo?

„To víš, dcera je dcera, svatbu zaplatit musím,“ pokračoval. „Na tebe, zlato, se opravdu spoléhat nemůžeme.“ Lehce jí přejel rukou po zádech. Jak nestoudné, pomyslela si. Kde by dnes byl bez ní? Bez její finanční podpory? Ty jeho věčné geniální nápady, ty věčné podnikatelské krachy! Nejraději by vyskočila a utekla. Ale kam? K mamince? K tatínkovi? S mámou si od tátovy smrti neměla co říct. Mimo to bydlela až v Delaware, a to bylo krapánek z ruky.

„Dneska jsou ceny nemovitostí vysoko, dostaneme za něj pěkný peníze, uvidíš. Mluvil jsem s jedním makléřem a ten říkal, že aspoň tak tři čtvrtě milionu, možná i víc.“ Jeho slova přerušilo prásknutí dveří. Lisa vyběhla ven. Brankou ze zahrady, přes trávník, silnici dolů, k moři. Běžela rychle, bez běžeckých bot a sportovní podprsenky. Běžela bez dechu, utíkala před svým vlastním osudem.

John nakládal do trucku pár posledních krabic. Likvidovali celou pozůstalost. Budoucí majitelé dům nejspíš strhnou, zdemolují a na jeho místě postaví moderní monstrum. Tak se to dnes v Laguně nosí. Zámožní klienti kupují domy jen kvůli hodnotě pozemku. A jejich dům v Laguně má opravdu ideální pozici. Neuměla si představit, že tady už nebude. Zmizí, a s ním i kus její historie, velký kus jejího života. Prošla se opuštěnou jídelnou, kuchyní. Kroky podivně duněly na dřevěné podlaze. Vyšla na balkon, ze kterého ji pohltilo moře. Zdálo se tak blízko!

Jak ráda tady sedávala. Opatrně sešla po schůdcích dolů na jejich soukromou pláž chráněnou po obou stranách pískovcovými útesy. Před třiceti lety se tu brouzdávala v přílivových jezírkách a chytala malé rybky. Strkala prstíky do středů sasanek a čekala, až po nich chňapnou. Stála po kotníky ve vodě a vzpomínala.

„Mami, co tyhle krabice? Na vyhození?“ vytrhl ji ze snění silně otrávený John. Spěchal. Rezolutně zavrtěla hlavou. Musí je pro jistotu ještě prohlédnout, nechce nic zbytečně vyhazovat. Chvatně vyběhla po schodech zpátky do domu.

„Počkej, John, musím se do nich nejdřív podívat.“

„Ale, mami, jsou to samý papíry, nepotřebný starý věci. Já na tohle nemám čas. Do trucku se toho stejně už víc nevejde. Nech to, prosím tě, tady.“ Stál rezolutně ve dveřích, celý nazlobený. Žádný kluk, ale mladý muž. Krasavec. Celý táta. Co se stalo s tím roztomilým hošíkem, povzdychla si.

„Víš co? Jeď si klidně na trénink, nech, co máš naloženo v autě, až skončíš, tak se tu pro mě stav. Já na tebe počkám a ten zbytek si v klidu prohlédnu, okej? Po cestě domů se zastavíme v Husky Boy. Zvu tě na avokado burger, platí?“ Bez rozmýšlení souhlasil. Než se otočila, byl pryč.

Konečně sama! Alespoň se může rádně rozloučit. Sesbírala postupně zbylé krabice a nanosila je zpátky do obývacího pokoje. Sedla si na podlahu hned vedle velikého okna. Táta tam míval kožené

křeslo, věčně v něm vysedával. Teď tu seděla ona. Bříšky prstů přejížděla po parketách ve stále větších kruzích, až našla, co hledala. Čtyři neznatelné malé prohlubně. Tatínkovy nožičky, pomyslela si. Utápějíc se v minulosti, usazená mezi nimi, pomalu otevřela víko první krabice.

Všechny byly plné starých papírů. John měl pravdu, nemělo cenu je schovávat. Lisa je přesto po štosech vyndávala a jeden po druhém prohlížela. Nebyla pečlivka, ale věděla, že to byly tátovy papíry a patřily k domu, patřily k jejímu životu. Proto se s nimi chtěla jako jediná dcera náležitě rozloučit. Kupní smlouvy, nájemní smlouvy, stará vyúčtování, daňová přiznání.

Mezi štosy papírů amerického formátu vykukovaly papíry o něco větší. Opatrně je vytáhla. Byly psané v cizí řeči. Latinkou, velkým rozevlátým písmem, pro Lisu naprosto nečitelným. Nedokázala si ten jazyk vůbec zařadit. Nebyla to ani francouzština, ani španělština, ani němčina. Některé stránky byly psané na psacím stroji, jiné modrým, lety trochu rozmazaným inkoustem. Záznamy? Deníky?

Prohlížela dál, hledala jména, název země nebo města, ze kterého pocházejí. Věděla, že táta přišel do Ameriky z Evropy. Po válce, či snad ještě během ní. Kdy přesně to bylo, sama nevěděla. Neměl rodinu, příbuzné, žádnou minulost. O svém mládí ze zásady nemluvil.

Anglicky hovořil perfektně, jen trochu opatrně a s neznatelným zvláštním přízvukem. Když byla malá, myslela si, že je to tatínkovský přízvuk. Později byla párkrát svědkem jeho nepřiměřeně prudké reakce, když se ho cizí lidé v obchodě či v bance ptali, odkud pochází. Pokaždé se na ně strašlivě rozezličil a vmetl jim do tváře, že je Kalifornian jako každý druhý a že stejně jako oni poctivě odvádí státu daně. Časem se ho lidé raději přestali ptát. Neptala se ho ani máma, ani Lisa, ani její kamarádky ze školy.

Teď tu byli před ní. Němí svědkové tátovy minulosti. Zažloutlé papíry v cizí řeči. Pečlivě je prohlížela a skládala na jednu hromádku. Mezi nimi přeložená dopisní obálka. Adresovaná tátovi do Laguny. Lisa ji opatrně otevřela. Zklamání. Byl v ní jen silnější papír s černou obrubou. V rohu černé pírkó. Smuteční parte psané ve francouzštině. Slavka J. Flauve.

K parte byl přiložený malý lístek psaný roztřesenou rukou, podepsaný Jean-Paul. Lisa se francouzsky nikdy neučila, ale znala někoho, kdo francouzsky umí. Sebrala zbytek popsaných stránek a bez prohlížení je nacpala do papírové nákupní tašky. Staré dokumenty naskládala zpět do krabic, víka uzavřela. Právě tak čas jít. Slyšela Johnův truck bručet na příjezdové cestě.

Bílé židličky byly rozestavené na perfektním zeleném trávníku, mezi nimi široká ulička. V popředí loubíčko

ze stejně bílých kala lilií, za ním ultramarínové moře. Křik racků, polohlasný hovor hostů, šešest palmového listoví. Téměř dokonalá kulisa. Den se báječně vydařil. Za chvíli bude západ slunce, zabarví vše do slavnostního zlata. Hosté sedí na svých místech, čekají na příchod svědků, družiček, ženicha a nevěsty.

Lisa se nepohodlně vrtí. Sama sedí v první řadě, hned vedle nevěstiny matky. Nemají se rády, jak by také mohly, ale dnes nebylo zbylí. Mile se na sebe usmívají, brousí si šavle na pozdější hodinu. Na druhé straně je prázdné místo, Jeff už tu měl dávno být. Zase někde zahálí, nakonec tuhle slávu propásne. Naštěstí sem už chvátá, černé brýle, rozhalenka, elegantní jako vždycky. Lisa si povzdychne, stále se jí ještě líbí, po všech těch letech. Usedne zprudka vedle ní, usmívá se. Koutky úst mu nejprve sjedou dolů, aby mohly úchvatnou rychlostí vystřelit nahoru a otevřít se do milionového úsměvu.

„Tak už jsou tady,“ zašeptá zadýchaně.

Lisa se obrátí k Johnovi a Amy. Sedí za nimi a předstírají, že rodiče v životě neviděli. Lisa si načechrává vlasy. Dnes jí to sluší, její jihoafrický kačeřník si dal záležet. Vypadá skoro jako Marilyn Monroe. Alespoň zezadu a vsedě, pomyslí si. Na druhé straně uličky sedí ženichovi rodiče, dobře situovaní, on úspěšný lékař, ona právnička, rodinné právo, kupa dospělých a polodospělých ženichových sourozenců.

Pozornost všech se upírá vlevo, odkud přicházejí tři muzikanti v černých košilích s červenými motýlky, mladí kluci, snad ženichovi přátelé. Usadí se pod košatým pomerančovníkem a spustí. V polovině písni začínají nastupovat svědci. Ženich se nemohl rozhodnout, koho za svědka vybrat, pozval tedy všechny čtyři své nejlepší přátele. Nevěsta se samozřejmě nemohla nechat zahanbit, proto ono kvarteto krásných panen v dlouhých hábitech starorůžové barvy. Jemný šifon splývá z vypasovaných živůtků ladně dolů až k zemi, jen špičky střevíčků občas vykouknou ven. Téměř secesní, říká si potěšeně Lisa. Píseň skončila, všichni napjatě očekávají příchod ženicha a nevěsty.

Mladí se rozhodli, že se navzdory tradici povedou sami. Jeffa to samozřejmě trochu mrzelo, ale nedával to na sobě ani trochu znát. Pýřil se jak malý krocan v říji. Ruku v ruce nevěsta se ženichem přicházejí. Hudba hraje. Kráčejí pomalu, celí se chvějí nervozitou a vzrušením. Kate a Mike navždycky svoji. Lisa slzí, přestože nevěsta je jen její nevlastní dcera. Před očima se jí v rychlém sledu míhají obrazy všech zapomenutých rodinných hádek a scén, útěků z domova, střídavé péče a věčně rozčilených telefonátů s Kateinou matkou. Teď tu obě vedle sebe na moment svorně sedí a pláčou.

Rudá oblaka západu slunce ustoupila fialové a modravé, pomalu přecházející v černou. Moře hučelo,

ale přes bujarost hostiny a tančících hostů nebylo téměř slyšet. Lisa se nenápadně vytratila po květinových kachlíčcích mexické haciendy dolů do parku. Chtěla si v klidu zapálit a nechtěla, aby ji při tom někdo rušil nebo otravoval nemístnými komentáři. Víno a šampaňské se jí přelévalo v hlavě jako jeden veliký opilý koráb. Všichni se veselili, ona cítila tesknotu.

Připadalo jí, že tady něco nesedí. Tížilo ji to hluboko v žaludku. Nějaká nesrovnalost. Kámen. Kotva. Nebylo to způsobeno jídlem ani pitím. Nebyl to ani smutek z očekávaného prodeje rodinného domu. Lačně hltala cigaretu a dívala se do vln. Vybrali opravdu báječné místo. Městský klub ve staré mexické rezidenci. Oblé adobové cihly, patrová budova, terasy, bazén. Sněhobílé zdi v tuto hodinu pomalu modraly. Ze stínů sykomor dýchal chlad. Opřela se o kmen jedné z nich.

Po cestičce směrem k ní se blížily dvě postavy, zdály se jí něčím povědomé. Poodstoupila hlouběji do stínu. Ano, byl to on! Jeho bílá košile probleskovala tmou. Dívka vedle něj, mladičký proutek, se kolem něho vesele obtáčela. V Lise se zatajil dech, jen aby ji modrý proužek z cigarety neprozradil! Nemusela se bát. Líbali se, objímali, jeden zahleděný do druhého. Nic dalšího pro ně neexistovalo. Dva trosečníci uprostřed moře, úplně sami. V Lise se něco převrátilo, něco prasklo. Třetí obruč. Neviditelný vřed vyhřezl, podvědomá bolest se vyvalila